

การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ
ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไฟ จังหวัดชลบุรี*

Promotion and developing the learning potential of the elderly Through the
operation of Map Phai Subdistrict Elderly School Chonburi Province

นงลักษณ์ พรหมชุ่ม**

Nongluk Promchum

6514832013@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไฟ จังหวัดชลบุรี ปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งแนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะ ในการเสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพผู้สูงอายุ ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไฟ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร และวิจัยสนาม เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ การนำนโยบายไปปฏิบัติ มี 7 ปัจจัย ตามแนวคิดของ Van Meter and Van Horn ตัวแบบสหองค์การ ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมาบไฟมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ อย่างเป็นขั้นตอน โดยมีการประชาคมสอบถามความต้องการของคนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงเรียน ผู้สูงอายุ จัดหางบประมาณ จัดเตรียมบุคลากร จัดหาสถานที่ กำหนดหลักสูตรการเรียน โดยการดำเนินงาน พบปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับความพร้อมของนักเรียนผู้สูงอายุ ในเรื่องปัญหาสุขภาพ ปัญหาการประชาสัมพันธ์ ปัญหาการเดินทาง และปัญหาในการปรับตัวเข้าสู่สังคม ตลอดจนมีการกำหนดแนวทางการแก้ไขและ ข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพฯ ดังนี้ 1)ด้านความพร้อมของผู้สูงอายุ 2)ด้านการสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ 3)ด้านการเดินทาง 4)และด้านการเข้าสู่สังคม โดยมีข้อเสนอแนะควรมีการรับคณะ ศึกษาดูงานเข้ามาดูงานในโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ระหว่างองค์กร และควรมีการ จัดศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีการเปิดโลกทัศน์รับรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การเสริมสร้าง;พัฒนาศักยภาพ;ผู้สูงอายุ

Keywords : Promotion; Developing potential; Elderly

*บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไฟ จังหวัดชลบุรี

**นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรครั้งสำคัญ คือการเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aging Society) โดยสัดส่วนจำนวนประชากรในวัยทำงานและวัยเด็กลดลง กล่าวคือจากการดำเนินนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลทำให้ภาวการณ์เจริญพันธุ์และอัตราการเกิดมีแนวโน้มที่ลดลง ในขณะที่ประชากรที่อยู่ในวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพราะอัตราการตายของประชากรลดลงประชากรไทยโดยเฉลี่ยมีอายุยืนยาวขึ้น กล่าวคือด้วยผลของความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้คนไทยมีสุขภาพดี มีอายุยืนยาวมีโอกาสได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น มีความรู้และทักษะในการป้องกันและดูแลตนเอง

การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของประชากรในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจกันเป็นอย่างมากทั้งในระดับชาติและในระดับโลก โดยองค์การสหประชาชาติ (UN) ได้นิยามว่าประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นสัดส่วนเกินร้อยละ 10 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศถือว่าเป็นประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aging Society) และจะเป็นสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มเป็นร้อยละ 20 และอายุ 65 ปีขึ้นไปเพิ่มเป็นร้อยละ 14 ประเทศไทยก็เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงนี้ จะเห็นได้จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 5 ครั้งที่ผ่านมาพบว่าประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยรวมคือประเทศไทยจะก้าวจากสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในเวลาเพียง 20 กว่าปีเท่านั้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) สำหรับผู้สูงอายุเองมีความกังวลที่จะต้องเผชิญกับช่วงวัยการเปลี่ยนผ่านของชีวิตที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงมากมาย เป็นสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตหรือต้องมีการปรับระบบวิถีการดำเนินชีวิตใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพหรือร่างกาย (Physiological) ด้านอารมณ์ (Emotional) ด้านการเรียนรู้ สติปัญญา (Cognitive) ด้านเศรษฐกิจ (Economic) และสถานภาพทางสังคม (Social Status) สิ่งเหล่านี้มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ปัจจุบันครอบครัวมีภาระต้องรับผิดชอบในการทำมาหากิน การปรับตัวในการรองรับเศรษฐกิจที่ต้องใช้จ่ายสูงขึ้น ทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่มีเวลาในการเอาใจใส่สนใจดูแลผู้สูงอายุเหมือนดังสมัยก่อน ขณะที่ระบบเครือญาติและเพื่อนบ้านในชุมชนก็มีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง สังคมในลักษณะ “บ้านใกล้เรือนเคียง” จึงถูกแทนที่ด้วยความสัมพันธ์ที่ฉาบฉวย ตัวใครตัวมัน การพบปะสังสรรค์ก็จะมีเฉพาะในช่วงเทศกาลประเพณี หรือมีงานสำคัญในเครือญาติและชุมชนเท่านั้น ซึ่งปรากฏการณ์นี้ไม่เพียงเกิดขึ้นทั่วไปในชุมชนเมืองแต่กำลังคืบคลานสู่ชุมชนชนบทเช่นกัน ความคาดหวังในการดูแลจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจากหน่วยงานรัฐเป็นเรื่องยาก เพราะที่ผ่านมาการดูแลผู้สูงอายุ สังคมและชุมชนอาจคาดหวังให้รัฐดำเนินการ ซึ่งรัฐก็มีนโยบายและมาตรการในการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพ และสวัสดิการเฉพาะผู้สูงอายุในด้านอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ยังไม่เพียงพอ รัฐจึงมีความพยายามในการขยายขอบเขตการดูแลให้ทั่วถึงและหลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังขาดโอกาสในการส่งเสริมให้สามารถพึ่งตนเอง เพราะเกิดความเคยชินกับการเป็นผู้ขอรับบริการจากรัฐโดยถูกทำให้คิดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องให้การช่วยเหลือเกื้อกูล และรู้สึกว่าเป็นผู้ด้อยโอกาส (วาทินี บุญชะลิกษ์ และยุพิน วรสิริอมร, 2539 หน้า323)

ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งเป็นแผนที่ระบุถึงทิศทางและเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยทุกด้านในระยะสั้น 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้ระบุถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก (Mega Trends) ที่จะมาเป็นปัจจัยท้าทายและโอกาสของไทยใน ระยะต่อไป โดยหนึ่งในความท้าทายที่สำคัญที่ไทยกำลังเผชิญ คือการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร หรือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งกระทบต่อกำลังแรงงานรวมถึงรูปแบบของสินค้าและบริการที่ จะตอบสนองต่อผู้บริโภคภายใต้เศรษฐกิจสังคมผู้สูงอายุ โดยการสร้างความพร้อมในการรับมือและแสวงหาโอกาสจากการเป็นสังคมผู้สูงอายุยังถือเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ซึ่งสอดคล้องกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการกำหนดให้การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นหนึ่งในเป้าหมายเร่งด่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเช่นกัน เนื่องจากปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลก ได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ อาทิ ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา (สำนักงานองค์การรัฐสภา ระหว่างประเทศ , สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2565 หน้า 2)

ปัจจุบันรัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคมผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการมีกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ โดยการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ กิจกรรมนันทนาการ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะสังสรรค์และดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งตนเองและชุมชน โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการจัดการศึกษา อีกรูปแบบหนึ่งที่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เกิดจากแนวคิดที่ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของพลังของผู้สูงอายุ โดยการสร้างพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย ประกอบกับภารกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นส่วนราชการที่มุ่งให้มีการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่เหมาะสมและจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุได้รับอย่างทั่วถึง และเป็นธรรมให้การส่งเสริมช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ได้เล็งเห็นถึงคุณค่าของผู้สูงอายุว่ามีความสำคัญต่อสังคมและชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งผู้สูงอายุเป็นวัยที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสิ่งแวดล้อม และแผนระดับชาติหลายฉบับที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาศักยภาพของบุคคลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการรองรับการเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่สังคมสูงวัยของตำบลมาบไผ่ จึงเกิดแนวคิดที่จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประจำตำบลขึ้น และเพื่อเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆที่เหมาะสม และเป็นศูนย์กลางการศึกษาของตำบลมาบไผ่ จึงจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ขึ้น เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2561 ภายใต้ชื่อ “โรงเรียนสูงวัย มาบไผ่วิทยา” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้สูงอายุในตำบลมาบไผ่ได้รับการพัฒนาศักยภาพในตนเอง พร้อมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มการทำกิจกรรมร่วมกันต่อชุมชนและสังคม และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุ

โดยการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุของตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ ได้มีการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาตนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยมีการกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชาหลัก คือ วิชาชีพ วิชาชีวิต และวิชาการ ซึ่งการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ ได้พบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงขั้นตอนการดำเนินงาน ปัญหาและ

อุปสรรค พร้อมทั้งแนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรา คู่มือ เอกสารประกอบการบรรยาย รวมถึงเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ฎาระเบียบ พระราชบัญญัติ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. การวิจัยสนาม (Field research) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยใช้คำถามแบบปลายเปิดเป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ และกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนั้นในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง ผู้สัมภาษณ์สามารถปรับถ้อยคำและการเรียงลำดับคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อความเหมาะสมกับผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนและบริบท

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและรับผิดชอบในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา จึงใช้วิธีเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2567, หน้า 45-46)

โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บังคับการและผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานรับผิดชอบในการดูแลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จำนวน 7 คน ดังนี้

1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี	จำนวน 1 คน
2) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี	จำนวน 2 คน
3) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี	จำนวน 1 คน
4) หัวหน้าสำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี	จำนวน 1 คน
5) ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี	จำนวน 1 คน
6) ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี	จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยใช้คำถามแบบปลายเปิดเป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีการกำหนดถ้อยคำและเรียงลำดับของคำถามไม่แน่นอนตายตัว ดังนั้นในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง ผู้สัมภาษณ์สามารถปรับถ้อยคำและการเรียงลำดับคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อความเหมาะสมกับผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนและบริบท โดยได้แจ้งให้ผู้สัมภาษณ์ทราบก่อนล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจดบันทึกการสนทนาก่อนทุกครั้ง

การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบ บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตการวิจัยและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์จากแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบ บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เป็นแนวทางในการกำหนดรายละเอียดแบบสัมภาษณ์
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสร้างแบบสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended questions)
4. นำร่างแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิชาคณคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องรายละเอียดเนื้อหา การใช้ถ้อยคำของแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาสมบูรณ์ และครบถ้วน
5. แก้ไขและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาคณคว้าอิสระ เพื่อออกแบบสัมภาษณ์จริงต่อไป

การทดสอบเครื่องมือ

สำหรับการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยใช้คำถามแบบปลายเปิดเป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ ผู้วิจัยได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยมาแล้ว เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าแนวทางการสัมภาษณ์ดังกล่าวมีความชัดเจน ตรงประเด็น สอดคล้องและครอบคลุม วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดอย่างเหมาะสม และใช้วิธีการทดสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ของ DenZIN (อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2565, หน้า 129-130) ดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือ การสอบแหล่งข้อมูลของแหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ทั้งนี้ แหล่งเวลา หมายถึงว่า ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งบุคคล หมายถึงว่าถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่
2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลแตกต่างกันอย่างไร
3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่า ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีต่างไปจากเดิม จะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด อาจทำได้ง่ายกว่าในระดับสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) และแนวคิดขณะที่ลงมือตีความสร้างข้อมูลสรุปเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์

หลังจากการตรวจสอบเครื่องมือเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมาเก็บรวบรวมโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูล เช่น การสังเกตพฤติกรรม อากัปกริยา ควบคู่ไปกับการพูดคุยซักถาม และศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิจัยสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบมีคำถามย่อย เป็นเทคนิคสัมภาษณ์รายบุคคล โดยผู้สัมภาษณ์จะถามคำถามในประเด็นที่ต้องการทราบ และอาศัยคำตอบของผู้สัมภาษณ์ในการสร้างคำถามต่อเนื่องระหว่างสัมภาษณ์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประสานกลุ่มตัวอย่างเพื่อนัดหมายเวลา และสถานที่การให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรา คู่มือ เอกสารประกอบการบรรยาย รวมถึงเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ กฎระเบียบ พระราชบัญญัติ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามแต่ละประเด็น โดยเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) แต่ละราย รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในการวิจัยถึงคุณลักษณะ (Qualities) ที่มีความคล้ายคลึงกันของข้อมูล
2. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาทำการสรุปผลการวิเคราะห์ โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำไปตีความผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ตีความผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำเสนอผลการวิจัย
4. นำเสนอผลการวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไฟ จังหวัดชลบุรี ในรูปแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไฟ จังหวัดชลบุรี ในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไฟ จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไฟ จังหวัดชลบุรี ในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไฟ ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1 มาตรฐานนโยบาย หรือวัตถุประสงค์ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไฟ จังหวัดชลบุรี จัดตั้งขึ้นจากความต้องการของชมรมผู้สูงอายุและประชาชนในตำบล ซึ่งอยากให้มีสถานที่สำหรับรวมกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกันของผู้สูงอายุ เป็นสถานที่ในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น องค์การบริหารส่วนตำบลมาบไฟได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ จึงจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประจำตำบลมาบไฟขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้สูงอายุได้รู้จักการพัฒนาตนเอง ในเรื่องการดูแลสุขภาพที่ดี ทำให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม และสามารถดึงศักยภาพของตนเองออกมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2 ทรัพยากรนโยบาย องค์การบริหารส่วนตำบลมาบไฟ มีความพร้อมในเรื่องของทรัพยากรขององค์กร โดยมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรขององค์กร ในเรื่องงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียน มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการประสานงาน ดูแลความเรียบร้อย และเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียน พร้อมทั้งบูรณาการความร่วมมือวิทยากรบรรยายให้ความรู้ทั้งภายใน และภายนอก จัดเตรียมความพร้อมของสถานที่ที่มีความสะดวก พร้อมเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

3 การสื่อข้อความ คือ การจัดประชุมประจำเดือน และมีการกำหนดแผนการดำเนินงาน ซึ่งผู้บริหารมีหน้าที่ในการชี้แจงนโยบาย แผนงาน และกิจกรรมโครงการต่างๆ ให้แก่หัวหน้าส่วนราชการ และพนักงานจ้างได้รับทราบเกี่ยวกับนโยบาย โดยหัวหน้าส่วนราชการและพนักงานจ้างทุกคนจะต้องรับทราบแผนการดำเนินงาน ทราบถึงขั้นตอนและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน และมีความเข้าใจในการนำนโยบายของทางผู้บริหารไปปฏิบัติ เพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

4 คุณลักษณะของหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ มีการมอบหมายให้กองสำนักปลัด มีหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลความเรียบร้อย ประสานงาน และเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยผู้บริหารมีหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ผ่านรายงานผลการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ

5 เงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้สูงอายุถือเป็นกลุ่มบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลจากทางภาครัฐ โดยการบูรณาการความร่วมมือจากส่วนราชการทุกภาคส่วน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของการปรับเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น จากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นส่งผลทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการจัดสวัสดิการในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวรัฐบาลจึงมีนโยบายการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลมาบฝั่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงจึงจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประจำตำบลมาบฝั่ขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุในตำบล ซึ่งเมื่อประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยที่เพิ่มขึ้น โรงเรียนผู้สูงอายุก็ยังคงเป็นสถานที่ที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

6 ทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน บุคลากรขององค์กรผู้มีบทบาทหน้าที่ในการดูแล ประสานงาน ติดตามดูแลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะต้องทราบถึงความสำคัญของนโยบายที่ได้รับมอบหมายให้นำไปปฏิบัติ โดยจะต้องทราบถึงขั้นตอน วัตถุประสงค์ โดยบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานตามนโยบาย และต้องมีความตั้งใจที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารมีหน้าที่ในการติดตามผลของการนำนโยบาย หากผลไม่ประสบความสำเร็จต้องมีการนำมาวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการหาแนวทางแก้ไข เพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

7 ปัจจัยที่ส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ คือ การสนับสนุนของผู้บริหาร ที่ให้ความสำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียน และความพร้อมของบุคลากร ทั้งในเรื่องความรู้ความสามารถ ทัศนคติที่ดีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่ให้การสนับสนุน รวมถึงความพร้อมของงบประมาณ ความพร้อมของสถานที่ และเทคโนโลยีสื่อการสอนต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน

2. การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของดำเนินงานของโรงเรียนเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบฝั่ จังหวัดชลบุรี ในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบฝั่ จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุมาบฝั่ พบปัญหา ดังนี้

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของผู้สูงอายุในเรื่องของสุขภาพ คนส่วนใหญ่เมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะรู้สึกกว่าตนเองชราและมีสุขภาพไม่แข็งแรง และมองว่าเป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรมกับทาง

โรงเรียน จึงทำให้ไม่อยากเข้าสังคมหรือทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ในโรงเรียน เพราะคิดว่าตนเองเป็นภาระ จึงไม่มีความสนใจที่จะสมัครเข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ

2.2 ปัญหาด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน การสื่อสารส่วนใหญ่จะใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านทาง Page/Facebook เว็บไซต์ ผู้สูงอายุบางคนไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดังกล่าวได้สะดวก จึงไม่ทราบข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ เมื่อไม่ทราบถึงประโยชน์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ จึงทำให้ไม่ให้ความสนใจในการสมัครเข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ

2.3 ปัญหาเรื่องการเดินทางมาเรียน ผู้สูงอายุบางคนไม่สะดวกในการเดินทางมาเรียน เนื่องจากไม่มีรถในการเดินทาง หรือแม้กระทั่งไม่มีคนมารับ – มาส่งที่โรงเรียน จึงทำให้เลือกที่จะไม่มาเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน หรือบางคนที่เป็นนักเรียนผู้สูงอายุอยู่แล้ว เมื่อได้รับปัญหาในการเดินทางก็หยุดเรียนในระหว่างปีการศึกษา ส่งผลทำให้การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.4 ปัญหาด้านการเข้าสังคม ผู้สูงอายุบางคนไม่ได้มีความคุ้นเคยหรือรู้จักกันมาก่อน การเข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ อาจมีปัญหาในเรื่องการปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ จึงทำให้ผู้สูงอายุไม่กล้าแสดง และเก็บตัวคนเดียว และไม่อยากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ในโรงเรียน

3. การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค พร้อมข้อเสนอแนะ ของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบฝั่ จังหวัดชลบุรี ในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบฝั่ จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาพบว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค พร้อมข้อเสนอแนะ ของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบฝั่ จังหวัดชลบุรี โดยมีแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค พร้อมข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 การแก้ไขปัญหาในด้านความพร้อมของผู้สูงอายุ คือ การให้ความรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพทั้งในเรื่องการออกกำลังกายและโภชนาการที่เหมาะสม การใช้ยารักษาโรค รวมถึงการปฏิบัติตนที่เหมาะสมกับวัย จึงมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการประสานความร่วมมือไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ในการนำแพทย์ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมประเมินสุขภาพเบื้องต้นให้กับผู้สูงอายุในชุมชน และให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์จากการได้รับคำแนะนำในการดูแลสุขภาพ เพื่อลดภาวะเจ็บป่วยและมีสุขภาพที่ดีขึ้น

3.2 แนวทางการแก้ไขด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ เนื่องจากเทคโนโลยีในปัจจุบันมีการพัฒนาที่รวดเร็ว ผู้สูงอายุบางคนที่ไม่ถนัดในการใช้เทคโนโลยี อาจไม่ทราบถึงประโยชน์ของการเข้ามาเรียนในโรงเรียน และไม่ทราบข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน จึงมีการกำหนดวิธีการประชาสัมพันธ์การสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าใจของผู้สูงอายุ โดยการประชาสัมพันธ์เชิญชวนผ่านทางผู้นำชุมชน โดยการลงพื้นที่ชักชวนพูดคุย และทำความเข้าใจกับผู้สูงอายุเกี่ยวกับประโยชน์ของการเข้ามาร่วมกิจกรรมในโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงและใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด ในผู้สูงอายุบางรายอาจต้องนำเจ้าหน้าที่ด้านจิตวิทยาเข้ามาพูดคุย เพื่อโน้มน้าวในการเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายประจำตำบล เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้สูงอายุอยากที่จะเข้ามาเรียนในโรงเรียน

3.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการเดินทาง ในอนาคตองค์การบริหารส่วนตำบลมาบฝั่ ได้มีการวางแผนจะจัดให้มีรถบริการ รับ-ส่ง นักเรียนตามบ้าน เพื่อสร้างความสะดวกสบาย และปลอดภัยให้กับนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน ถ้าผู้สูงอายุได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางมาเรียนแล้ว จะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้สูงอายุอยากเข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ

3.4 แนวทางการแก้ปัญหาด้านการเข้าถึง นักเรียนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ ทางโรงเรียนจะมีการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเป็นการละลายพฤติกรรมในการเตรียมตัวเข้าสังคมร่วมกับเพื่อนๆ เพื่อสร้างความรักความสามัคคี ซึ่งจะเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ให้ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อนผู้สูงวัยด้วยกัน

ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการผลักดันในเรื่องการรับคณะศึกษาดูงานจากองค์กรภายนอก ให้เข้ามาศึกษาดูงานการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบฝั่ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ และเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบฝั่ จังหวัดชลบุรี ให้ดียิ่งขึ้น

2) ควรมีการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสในการศึกษาหาความรู้ นอกสถานที่ ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้มากกว่าการทำการกิจกรรมในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เปิดโลกทัศน์ในการศึกษาเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลอื่นๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบฝั่ จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนําไปปฏิบัติไปสู่การปฏิบัติ ตามตัวแบบสหองค์การของ Van Meter และ Van Horn มาอภิปรายผลตามกรอบประเด็นปัญหาในการวิจัย ซึ่งมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. มาตรฐานนโยบาย การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุได้รู้จักการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมในเรื่องการดูแลสุขภาพ และทำให้ผู้สูงอายุได้สร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม ทำให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม และสามารถดึงศักยภาพของตนเองออกมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เจมส์ อี. แอนเดอร์สัน (อ้างถึงใน ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์, 2567, หน้า 2) นโยบายเป็นแนวทางการกระทำอย่างมีเป้าหมายที่ผู้กระทำหรือกลุ่มผู้กระทำปฏิบัติตามนโยบายสาธิตจะมีลักษณะเกี่ยวข้องกับการกระทำที่มีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายมากกว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ไม่มีเป้าหมายซึ่งเกิดโดยบังเอิญหรือตามโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ เบญจมาศ เมืองเกษม (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในการพัฒนาคุณภาพชีวิต จังหวัดเชียงราย จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นช่องทางหนึ่งในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและเศรษฐกิจของนักเรียนผู้สูงอายุ เพราะจากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุได้พบว่ามีกิจกรรมหลากหลายได้สอดแทรกในหลักสูตรการเรียนการสอนเกือบทุกแห่ง ทั้งวิชาการ วิชาชีพและนันทนาการ และสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3 กล่าวว่า "...ผู้สูงอายุที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุจะได้รับประโยชน์ในด้านวิชาการ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ รวมถึงความรู้ด้านกฎหมายสิทธิประโยชน์ต่างๆ..." (รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาบฝั่, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2567)

2 ทรัพยากรนโยบาย องค์กรมีการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งในเรื่องของงบประมาณ บุคลากร ขององค์กรที่มีความรู้ความสามารถ วิทยากรผู้บรรยายโดยบูรณาการความร่วมมือในการเป็นวิทยากรให้ความรู้ มีความพร้อมของสถานที่ พร้อมทั้งสื่อเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter and Van Horn (อ้างถึงใน วิชา พังวิวัฒน์นิกุล,2566 หน้า 70) ทรัพยากรต่างๆที่จำเป็นต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และงบประมาณ จะต้องมีการเบิกจ่ายที่คล่องตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรณ์ จรณธมโม (ใจประการ) (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุเกิดจากการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ คณะวิทยากรจิตอาสา ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 กล่าวว่า "...ในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไฟ ได้มีการแต่งตั้งผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ให้กับนักเรียน และได้รับการสนับสนุนวิทยากรจากส่วนงานราชการในพื้นที่ โดยการจัดวิทยากรเข้ามาอบรมให้ความรู้ตามความต้องการในเรื่องที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจ รวมถึงกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างความสนุกสนานและเพลิดเพลินให้กับนักเรียน..." (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาบไฟ,สัมภาษณ์ส่วนบุคคล 16 พฤษภาคม 2567)

3 การสื่อข้อความ การสื่อสารนโยบายของทางผู้บริหาร โดยการจัดประชุมประจำเดือน ซึ่งผู้บริหารมีหน้าที่ในการชี้แจงนโยบายให้แก่หัวหน้าส่วนราชการ และพนักงานจ้างทุกคนได้รับทราบเกี่ยวกับนโยบาย ทุกคนต้องทราบแผนการดำเนินงาน ทราบถึงขั้นตอน วัตถุประสงค์ และมีความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter and Van Horn (อ้างถึงใน วิชา พังวิวัฒน์นิกุล,2566 หน้า 70) เน้นการศึกษาปฏิสัมพันธ์และการสื่อข้อความที่เกิดขึ้นตั้งแต่ผู้รับนโยบาย ไปจนถึงผู้ปฏิบัติในลักษณะที่เป็นลำดับขั้นของการสื่อข้อความจากบนลงล่าง โดยไม่มีการย้อนกลับไปทางเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพล เกิดแก้ว (2565) ศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติใน จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่าการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดราชบุรี ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีการรับรู้และความเข้าใจในนโยบายไม่เพียงพอ ซึ่งเกิดจากนโยบายอาจไม่ชัดเจน รวมไปถึงการสื่อสารนโยบายจากระดับบนลงล่างมาสู่ระดับปฏิบัติการที่อาจจะไม่มีกระบวนการในการชี้แจงนโยบาย ทำให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเกิดความไม่เข้าใจในนโยบาย และสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 7 กล่าวว่า "...การสื่อสารนโยบายหรือแผนการดำเนินงานจะต้องมีการจัดประชุม เพื่อชี้แจงนโยบายให้ทุกคนได้รับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานหรือโครงการต่างๆ รวมถึงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนของการนำไปปฏิบัติ โดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้..." (ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 พฤษภาคม พ.ศ.2567)

4 คุณลักษณะของหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ หน่วยงานมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดูแล และประสานงานเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน โดยมีการกำหนดบุคคลในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter and Van Horn (อ้างถึงใน วิชา พังวิวัฒน์นิกุล,2566,หน้า 69) สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้ศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยอาศัยพื้นฐาน 3 ประการ คือ ทฤษฎีองค์การผลกระทบของนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ โดยทั้งสองได้เสนอตัวแบบเชิงระบบสำหรับการศึกษาปัญหาในการะบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเชื่อว่า

ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ด้าน คือ กระบวนการในการสื่อสารข้อความ สมรรถนะขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และความร่วมมือสนับสนุนของผู้ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภฤศวินท์ ชยาภิวัดน์ (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาในการนำนโยบายระบบราชการ 4.0 ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบปัญหาในการนำนโยบายระบบราชการ 4.0 ไปปฏิบัติ ในเรื่องของบุคลากร กล่าวคือ ขาดบุคลากรในการปฏิบัติงาน บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายระบบราชการ และสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3 กล่าวว่า "...ได้มีการมอบหมายให้กองสำนักปลัด มีหน้าที่ในการวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียน และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมควบคุมดูแลจัดเตรียมสถานที่ กำหนดหลักสูตร พร้อมทั้งจัดหาวิทยากรเข้ามาให้ความรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน..." (รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาบไฟ, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 16 พฤษภาคม พ.ศ.2567

5 เงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีการปรับตัวสูงขึ้น จึงมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในการจัดทำแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงของการปรับเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุ รัฐจึงมีนโยบายในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลมาบไฟได้เล็งเห็นว่าการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นนโยบายที่ดี จึงได้ทำการประชาคมสอบถามความต้องการของประชาชนในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประจำตำบล ขึ้น ซึ่งเมื่อประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยโรงเรียนผู้สูงอายุก็ยังคงเป็นสถานที่ที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter and Van Horn (อ้างถึงใน วิณา พิงวิวัฒน์นิกุล, 2566 หน้า 70) สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองมีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย การตอบรับของประชาชนในเขตพื้นที่ที่ดำเนินการมีความเห็นอย่างไรต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรากร นพรินทร์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้สูงวัยอย่างมีคุณภาพของประชาชน ในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก พบว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรกำลังเป็นปรากฏการณ์ที่อยู่ในกระแสความสนใจของนักประชากรศาสตร์ และผู้บริหารนโยบายระดับชาติและระดับโลก โดยได้มีการศึกษาวิเคราะห์ทิศทาง แนวโน้มสถานการณ์ด้านประชากร เพื่อนำไปวางแผน กำหนดแนวทาง เพื่อลดผลกระทบและกำหนดยุทธศาสตร์และวิธีปฏิบัติรับมือกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรในทุกมิติ และสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 กล่าวว่า "...จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างผู้สูงวัยที่ปรับตัวสูงขึ้น เพื่อเป็นการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงมีแนวคิดการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะโครงสร้างผู้สูงอายุจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด โรงเรียนผู้สูงอายุยังสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างผู้สูงอายุได้ทันที..." (ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมาบไฟ, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 พฤษภาคม พ.ศ.2567)

6 ทศนคติของผู้ปฏิบัติงาน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ บุคลากรที่มีหน้าที่ในการดูแล ประสานงาน จะต้องทราบถึงความสำคัญของนโยบายที่ได้รับมอบหมาย โดยจะต้องทราบถึงขั้นตอน วัตถุประสงค์ และวิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ และมีความตั้งใจที่จะดำเนินนโยบายให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารมีหน้าที่ในการควบคุมดูแล ติดตามผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter and Van Horn (อ้างถึงใน วิณา พิงวิวัฒน์นิกุล, 2566, หน้า 69) สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้ศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยอาศัยพื้นฐาน 3 ประการ คือ ทฤษฎีองค์การผลกระทบของนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ โดยทั้งสองได้เสนอตัวแบบเชิงระบบสำหรับการศึกษาวินิจฉัยปัญหาในกระบวนการของการนำ

นโยบายไปปฏิบัติ โดยเชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ด้าน คือ กระบวนการในการสื่อข้อความ สมรรถนะขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และความร่วมมือสนับสนุนของผู้ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณกมล บุญทัตโร (2565) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จในการนำนโยบาย Work From Home ไปปฏิบัติกรณีศึกษา สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จในการนำนโยบาย Work From Home ไปปฏิบัติของ พนักงานราชการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4 กล่าวที่ "...มีการจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจแก่พนักงานทุกคน เพื่อให้ทราบถึงแผนการดำเนินงาน พนักงานทุกคนต้องรับทราบและเห็นความสำคัญของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ และทราบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุมีการดำเนินงานอย่างไร ทุกคนต้องเรียนรู้ในแผนปฏิบัติงานขององค์กร เรียนรู้ถึงวิธีการดำเนินงานที่จะทำให้สำเร็จตามเป้าหมายตามแผนที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารมีหน้าที่ชี้แจงแผนการดำเนินงานให้ทุกคนทราบ ทุกคนต้องเรียนรู้ และปฏิบัติตามเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้..." (ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่,สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 พฤษภาคม พ.ศ.2567)

7 ปัจจัยที่ส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การสนับสนุนของผู้บริหารที่ให้ความสำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียน ความพร้อมของบุคลากร ความรู้ความสามารถของบุคลากร และทัศนคติที่ดีต่อนโยบาย รวมถึงการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน รวมถึงเรื่องงบประมาณ ความพร้อมของสถานที่ และความพร้อมในเรื่องของเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Edwards Mards Mazmanian (อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธ์, หน้า 12-13) สรุปได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ 4 ประการ คือ การติดต่อสื่อสาร ทรรศนะของผู้นับถืองาน โครงสร้างขององค์กรที่นำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิ่งขวัญ คงเจริญ และ กัมปนาท บริบูรณ์ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชนเป็นฐานราก ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก่อตั้งขึ้นโดยหน่วยงานในพื้นที่ ลักษณะของโรงเรียนมีการปรับพื้นที่ให้เหมาะสมกับการใช้งานและความปลอดภัยของผู้สูงอายุ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุน มีผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ และมีหน่วยงานสนับสนุนบุคลากรมาเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียน องค์ประกอบของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้ คือ มีความเข้มแข็งของกลุ่ม แกนนำ สมาชิก การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การมีเป้าหมายร่วมกัน มีงบประมาณที่เพียงพอ และมีการแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ และสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 กล่าวว่า "...ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ คือการบูรณาการความร่วมมือจากส่วนงานราชการทุกภาคส่วน เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์การเรียนรู้ตำบลมาบไผ่ โรงเรียนในชุมชน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ และบุคลากรของที่มีความรู้ความสามารถที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ประสบความสำเร็จ รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในตำบลมาบไผ่..."(รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ ,สัมภาษณ์ส่วนบุคคล,15 พฤษภาคม พ.ศ 2567)

ปัญหาและอุปสรรคของดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี ในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี คือ ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของผู้สูงอายุในเรื่องสุขภาพ ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ปัญหาเรื่องการเดินทาง และปัญหาด้านการเข้าสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกสินทร์ ชีวาทดี (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุบางคนเรียนไม่ครบหลักสูตรเนื่องจากมีปัญหาด้านสุขภาพ และพบปัญหางบประมาณไม่เพียงพอผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมน้อยเพราะเดินทางไม่สะดวก ขาดวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ ไม่มีสถานที่ในการจัดตั้งโรงเรียน และสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 กล่าวว่า "...ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ คือ ปัญหาด้านสุขภาพของนักเรียน เนื่องจากมีความเจ็บป่วย และปัญหาการประชาสัมพันธ์ในการรับทราบข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของโรงเรียน เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ทราบว่าถึงประโยชน์ของโรงเรียนผู้สูงอายุจึงไม่ให้ความสำคัญ ต่อมาคือความสะดวกในการเดินทางมาเรียน ผู้สูงอายุบางคนไม่มีคนมารับ - มาส่ง ติดปัญหาการเดินทาง ทำให้ไม่ได้มาเรียนและหยุดเรียนไป..."(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่,สัมภาษณ์ส่วนบุคคล,วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2567)

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค พร้อมข้อเสนอแนะ ของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี ในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาพบว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค พร้อมข้อเสนอแนะ ของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี มีแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ การแก้ไขปัญหาในด้านความพร้อมของผู้สูงอายุในเรื่องสุขภาพ คือการให้ความรู้ในดูแลสุขภาพ ทั้งในเรื่องการออกกำลังกายและโภชนาการ โดยการนำแพทย์ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมประเมินสุขภาพให้ผู้สูงอายุ และให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมกับวัย ให้คำแนะนำเกี่ยวกับโภชนาการ และการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย แนวทางการแก้ไขด้านการประชาสัมพันธ์ จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ง่ายต่อการเข้าใจ โดยการสื่อสารผ่านผู้นำชุมชน การลงพื้นที่ชักชวนพูดคุย ซึ่งถือว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด รวมถึงการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายประจำตำบล เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้สูงอายุอยากที่จะเข้ามาเรียนในโรงเรียน แนวทางการแก้ไขปัญหาการเดินทาง ในอนาคตได้มีการวางแผนให้มีบริการรถรับ-ส่ง เพื่อสร้างความสะดวกให้กับผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน แนวทางการแก้ปัญหาด้านการเข้าสังคม เมื่อนักเรียนเข้ามาเรียนในโรงเรียน ทางโรงเรียนจะมีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อเป็นการละลายพฤติกรรมของนักเรียน ในการเตรียมตัวเข้าสังคมเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน เพื่อสร้างความรักความสามัคคีในกลุ่มเพื่อนผู้สูงวัยด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกสินทร์ ชีวาทดี (2562) การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ผลวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงาน การปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรม การจัดหาสถานที่ที่เหมาะสม มีการสื่อสารที่เหมาะสม และสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 6 กล่าวว่า "...แนวทางการแก้ไขปัญหาการประชาสัมพันธ์ จะต้องใช้วิธีการสื่อสารผ่านทางผู้นำชุมชนและผ่านทางเสียงตามสายประจำตำบล เพื่อเชิญชวนให้ผู้สูงอายุเข้ามาร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน..." (ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ,สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 พฤษภาคม พ.ศ.2567)

ข้อเสนอแนะ

1 ควรมีการผลักดันในเรื่องการรับคณะศึกษาดูงานเข้ามาดูงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรีให้มากขึ้น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้องค์กรภายนอกทราบว่าการบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ มีการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ และเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำมาพัฒนาหรือปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี ให้ดียิ่งขึ้น

2 ควรมีการจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสในการศึกษาหาความรู้นอกสถานที่ และเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เปิดโลกทัศน์ในการศึกษาเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผ่านการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี มีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงควรทำการศึกษาเชิงปริมาณด้วยการเก็บข้อมูลสถิติจากคนจำนวนมาก หลากหลายกลุ่ม เพื่อให้มีข้อมูลที่เป็นตัวเลขในเชิงปริมาณมาสนับสนุนการวิจัย
2. ควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนผู้สูงอายุ ที่เข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมาบไผ่ จังหวัดชลบุรี เพื่อให้ทราบถึงผลตอบรับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลในการวางแผนแก้ไขการดำเนินงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร สรสิทธิ์ .(2562).การนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภายใต้โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ"บางสมัครร่วมใจ ไม่รู้โรย" เทศบาลตำบลบางสมัคร อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ไปปฏิบัติปี 2561-2562.ค้นเมื่อ 27 เมษายน 2567,จาก http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1582274279_6114830072.pdf
- กุลวดี กุลสุนทร และโชติ บดีรัฐ .(2565).แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลลาดแค อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์. ค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2567, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/255194/173086>
- โกสินธุ์ ชีทางดี .(2562).แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี. ค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2567,จาก <http://ill.edu.ku.ac.th/kueduv/wp-content/uploads/2021/07/ACT1072.pdf>
- เบญจมาศ เมืองเกษม .(2562).การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในการพัฒนาคุณภาพชีวิตจังหวัดเชียงราย.ค้นเมื่อ 27 เมษายน 2567, จาก <https://www.thaiscience.info/Journals/Article/RDSS/10991962.pdf>
- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ .(2567).เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและการ ประเมินผลนโยบาย.กรุงเทพมหานคร,มหาวิทยาลัยรามคำแหง:โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

- ภฤศวินท์ ชยาภิวัฒน์ .(2563).ปัญหาในการนำนโยบายระบบราชการ 4.0 ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2567,
จาก <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/18165/1/6010521517.pdf>
- มิ่งขวัญ คงเจริญ และกัมปนาท บริบูรณ์ .(2564). การพัฒนารูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน
เป็นฐานราก.ค้นเมื่อ 27 เมษายน 2567,จาก
file:///C:/Users/nongl/OneDrive/%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B8%AA%E0%B8%81%E0%B
9%8C%E0%B8%97%E0%B9%87%E0%B8%AD%E0%B8%9B/13527-Article%20Text-40368-
43529-10-20210704.pdf
- วชากร นพนรินทร์ .(2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้สูงวัยอย่างมี
คุณภาพของประชาชน ในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก.ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2567,จาก
<https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/25559/3/61062007.pdf>
- วรพล เกิดแก้ว .(2565). การศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง ไปปฏิบัติในจังหวัด
ราชบุรี.ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2567,จาก
<https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=7447&context=chulaetd>
- วิโรจน์ ก่อสกุล.(2567).เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิเคราะห์เบียบวิจัยทางรัฐประศาสน
ศาสตร์.กรุงเทพมหานคร,มหาวิทยาลัยรามคำแหง:โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- วีณา พิงวิวัฒน์นิกุล.(2566).เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการกำหนดและการวิเคราะห์
นโยบาย สาธารณะ.กรุงเทพมหานคร,มหาวิทยาลัยรามคำแหง:โครงการรัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต
- วาทีณี บุญชะลίκη และ ยุพิน วรสิริอมร. (2539). ผู้สูงอายุในประเทศไทย : จุดเปลี่ยนนโยบาย
ประชากรประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2567
- ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์.(2567).เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและ
การประเมินผลนโยบาย.กรุงเทพมหานคร,มหาวิทยาลัยรามคำแหง : โครงการรัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2565).การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2564. กรุงเทพฯ:สำนักงาน
สถิติแห่งชาติ
- สำนักงานองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ ,สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.(2565).เอกสาร
วิชาการ เรื่อง “สังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยและการรับมือกับปัญหา”.ค้นเมื่อ 23 เมษายน 2567,
จาก
[https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=93879&filen
ame=index](https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=93879&filename=index)
- สุภางค์ จันทวานิช. (2565).วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 26).กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อนุสรณ์ จรณธมโม (ใจประการ) .(2564). การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัด
เชียงราย.ค้นเมื่อ 27 เมษายน 2567,
จาก<https://ethesis.mcu.ac.th/storage/TCOfj4M6W6He8cz0JsigKWuBAVRu7eY5xQ6y7gZC.pdf>

อรุณกมล บุญทัตโร .(2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จในการนำนโยบาย Work From Home ไปปฏิบัติกรณีศึกษา สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2567,
จาก <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/17473/1/6310521549.pdf>